

Br: 09-12-040/22-19335/2

Podgorica, 29.07.2022. godine

MINISTARSTVO LJUDSKIH I MANJINSKIH PRAVA
-n/r ministru, gospodinu Fatmiru Gjeki-

Poštovani gospodine Gjeka,

Na osnovu Vašeg akta broj: 01-003/22-190/10 od 21. jula 2022. godine, kojim se traži mišljenje na *Predlog akcionog plana za 2022. godinu za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori za period 2019-2023. godine*, Ministarstvo finansija daje sljedeće

MIŠLJENJE

Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godine, čija je realizacija u toku, predstavlja izraz kontinuiteta politike Vlade Crne Gore i njene posvećenosti da i dalje radi na unapređenju i zaštiti prava i sloboda LGBTI osoba.

Na tekst Predloga akcionog plana i pripremljeni Izvještaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Uvidom u Predlog akcionog plana i pripremljeni Izvještaj o analizi uticaja propisa, navedeno je da su za realizaciju mjera i aktivnosti definisanih Akcionim planom obezbijedena finansijska sredstava za 45 aktivnosti iz oblasti nadležnosti institucija odgovornih za sprovođenje Akcionog plana u okviru njihovih redovnih budžetskih sredstava u ukupnom iznosu od 51.250,00€ u 2022. godini. Shodno Zakonu o nevladinim organizacijama, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je krajem 2021. godine raspodijelilo 174.897,05€ nevladinim organizacijama kroz finansiranje 9 projekata NVO u oblasti zaštite i promovisanja ljudskih i manjinskih prava – unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba, koji će se realizovati tokom 2022. godine a odnose se i na pojedine aktivnosti predviđene ovim Akcionim planom.

Takođe, Izvještajem se navodi da su dodatno obezbijedena i sredstva putem projekata nevladinih organizacija za realizaciju nekih od predloženih aktivnosti, kao i donatorska sredstva međunarodnih organizacija. Ukoliko odobrena budžetska sredstva ne budu dovoljna za realizaciju aktivnosti, obezbijediće se dodatna donatorska sredstva kako bi realizacija aktivnosti bila zadovoljavajuća.

Saglasnost na Predlog akcionog plana za 2022. godinu za realizaciju Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godine uz izjavu da su obezbijedena finansijska sredstva za 2022. godinu a nijesu finansirana od međunarodnih donatora, kako je navedeno, dostavile su sledeće institucije i to: Ministarstvo prosvjete,

Ministarstvo kulture i medija, Ministarstvo sporta i mladih, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava policije, Uprava za kadrove, Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu i Socijalni savjet.

Shodno navedenom, Ministarstvo finansija, sa aspekta budžeta, u načelu nema primjedbi na *Predlog akcionog plana za 2022. godinu za realizaciju Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godine.*

Za aktivnosti koje se sprovode u 2022. godini potrebna sredstva za te namjene potrebno je obezbijediti u okviru planiranih sredstava Zakonom o izmjenama i dopuni zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu u okviru budžeta potrošačkih jedinica koje su prepoznati kao nosioci aktivnosti.

Takođe, imajući u vidu da se radi o udruživanju finansijskih sredstava iz različitih izvora, napominjemo da je implementaciju aktivnosti predviđenih ovim Akcionim planom potrebno uskladiti sa stepenom ostvarenja sredstava iz predviđenih izvora.

S poštovanjem,

MINISTAR

mr Aleksandar Damjanović

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ PROPISA

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava

NAZIV PROPISA

Predlog Akcionog plana za 2022.godinu za realizaciju Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023, čija je realizacija u toku, predstavlja izraz kontinuiteta politike Vlade Crne Gore i njene posvećenosti da i dalje radi na unapređenju i zaštiti prava i sloboda LGBTI osoba. Ona predstavlja odgovor na uočen izazov u vezi sa društvenim prihvatanjem LGBTI osoba, odnosno na još uvijek izraženu društvenu percepciju opterećenu stereotipima i predrasudama prema ovoj društvenoj grupi, koja u postojanju LGBTI osoba vidi kršenje morala i vrijednosti o poželjnom načinu života.

Strategija se temelji na izvještajima i preporukama brojnih međunarodnih tijela, kojima su sugerisana unapređenja u politici zaštite LGBTI osoba, posebno sa aspekta primjene zakona na zaštiti njihovih prava i sloboda, kao i sa aspekta njihove bolje inkluzije u različitim sferama društvenog života.

Istraživanje "Oblici, obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori - trendovi i analiza " ukazuje da LGBTI osobe u odnosu na druge ranjive i marginalizovane društvene grupe u Crnoj Gori uživaju najmanju podršku građana i građanki u borbi za svoja prava i ta podrška se kreće na nivou od 43% u prilog zaštiti prava LGBTI osoba, odnosno 57% njih ne podržava napore na ostvarivanju prava ove društvene grupe. Ovaj podatak jasno ukazuje da je homofobija/transfobija u Crnoj Gori još uvijek izražena na visokom nivou, te da kvalitet života ove društvene grupe bitno zavisi od jačanja bezbjednosti i institucionalne zaštite ljudskih prava LGBTI osoba. Uzroke ovakvog odnosa građana i građanki prema LGBTI osobama treba tražiti u i dalje snažnom uticaju anahronog dijela tradicijskog nasleđa, koje u postojanju LGBTI osoba vidi kršenje morala i vrijednosti o poželjnom načinu života. Ovakav limitirajući uticaj negativnih aspekata tradicije je dodatno ojačan stereotipima i predrasudama prema LGBTI osobama, koji su evidentno prisutni u crnogorskoj javnosti, a koji podstiču diskriminaciju i nasilje nad LGBTI osobama.

U slučaju nepreduzimanja mjera kojima bi se adresirali identifikovani izazovi u kontekstu promjene društvene percepcije LGBTI osoba i njihovog društvenog prihvatanja u narednom periodu, došlo bi do diskontinuiteta u procesu promjene društvene svijesti, čime bi usvajanje nediskriminatorskih obrazaca ponašanja i razvoj kulture tolerancije i prihvatanja LGBTI osoba bio suštinski ugrožen. Bez promjene društvene svijesti ne može se stvoriti pouzdana osnova za adresiranje izazova sa kojima se LGBTI osobe suočavaju u svakodnevnom životu, niti bi mjere koje preduzimaju institucije na zaštiti i unapređenju njihovih ljudskih prava imale održivi karakter.

U prethodnom periodu unaprijeđen je normativni i institucionalni okvir zaštite ljudskih prava LGBTI osoba, kroz unapređenje krivičnog i prekršajno-pravnog zakonodavstva, odnosno kroz uspostavljanje Institucije Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Međutim, i pored uspostavljenog normativnog okvira za zaštitu ljudskih prava LGBTI osoba, 34% građana i građanki je u 2018. godini percipiralo da su LGBTI osobe diskriminisane u crnogorskom društvu, a 39,6% njih je smatralo da su LGBTI osobe loše tretirane.

U kontekstu društvenog prihvatanja LGBTI osoba u Crnoj Gori indikativan je i Izvještaj ECRI-ja o Crnoj Gori, koji konstatuje da je LGBTI zajednica najčešća meta govora mržnje i nasilja u Crnoj Gori, te da se društveni mediji u velikoj mjeri koriste za napade na LGBTI osobe, te da one doživljavaju različite oblike diskriminacije u svom svakodnevnom životu.

Uzroke za to treba tražiti u neadekvatnoj primjeni normativnog okvira za zaštitu od diskriminacije i nasilja nad LGBTI osobama, što se ogleda u "blagom" kažnjavanju prekršioca zakona, nedovoljnoj obučenosti pravosudnih organa za njegovu primjenu, kao i samoj neinformisanosti LGBTI osoba o njihovim zakonskim pravima i instrumentima zaštite.

U slučaju nepreduzimanja mjera kojima bi se adresirali identifikovani izazovi, izostala bi djelotvorna primjena zakona, a time i djelotvorno odvracanje od diskriminatornih i nasilnih akata prema LGBTI osobama. Posljedice bi u tom slučaju bile i narušavanje povjerenja građana/ki u institucije zadužene za zaštitu njihovih prava, ohrabrivanje netolerantnih i isključivih društvenih stanovišta prema LGBTI zajednici, povećan broj slučajeva ugrožavanja bezbjednosti LGBTI osoba, povećan broj predstavlki LGBTI osoba pred Evropskim sudom za ljudska prava, te potpuna marginalizacija ove društvene grupe.

Sa aspekta zapošljavanja i pristupa radu, nalazi istraživanja ukazuju na postojanje pozitivnog trenda u smanjenju diskriminacije LGBTI osoba, međutim skor percepcije njihove diskriminacije u 2018. godini u ovom sektoru i dalje bilježi visok nivo od 36.7%.

Razloge ovako izraženog skora istraživanja treba tražiti kako u rasprostranjenim predrasudama prema LGBTI osobama (prisutnim i u radnom okruženju), tako i u izostanku konkretnih aktivnosti poslodavaca na kreiranju inkluzivnog radnog okruženja, te prirodi „coming out“ procesa kroz koji prolaze LGBTI osobe i koji ih dovodi do „suočavanja“ sa okolinom.

Nerješavanje ovog problema u sektoru zapošljavanja ostavilo bi "otvoren" prostor za dalju diskriminaciju LGBTI osoba, obeshrabilo bi ih da u punom kapacitetu doprinose radnom procesu na radnom mjestu koje obavljaju, što bi se na kraju reflektovalo i na produktivnost privrednih subjekata koji ne koriste pune potencijale svojih zaposlenih.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023, predstavlja izraz kontinuiteta politike Vlade Crne Gore i njene posvećenosti da i dalje radi na unapređenju i zaštiti prava i sloboda LGBTI osoba.

Ona predstavlja odgovor na uočen izazov u vezi sa društvenim prihvatanjem LGBTI osoba, odnosno na još uvijek izraženu društvenu percepciju opterećenu stereotipima i predrasudama prema ovoj društvenoj grupi, koja u postojanju LGBTI osoba vidi kršenje morala i vrijednosti o poželjnom načinu života.

Strateški ciljevi Strategije su:

1. „Unaprijeđeno društveno prihvatanje LGBTI osoba kroz snažniju podršku građana/ki ostvarivanju njihovih prava, jačanju nediskriminatornog karaktera sistema obrazovanja i eliminaciju diskriminacije u pogledu prava LGBTI osoba na sopstvenu kulturu.“
2. „Unaprijeđen normativni okvir i njegova primjena za zaštitu ljudskih prava LGBTI osoba.“
3. „Unaprijeđen pristup radu, uslugama i servisima podrške za LGBTI osobe.“

Da bi se ostvarili ti ciljevi, identifikovano je tri ključne oblasti djelovanja:

1. Društveno prihvatanje LGBTI osoba;
2. Bezbjednost i zaštita ljudskih prava LGBTI osoba;
3. Pristup radu, uslugama i servisima podrške.

U okviru svake od ovih oblasti, formulisani su strateški i operativni ciljevi uz programske mjere i aktivnosti za ostvarenje tih ciljeva, uz prateće indikatore učinka i rezultata kojima se mjeri uspješnost njihovog sprovođenja i njihov doprinos ostvarivanju ciljeva Strategije. Za sprovođenje Strategije svake godine se formulišu godišnji akcioni planovi, za čiju implementaciju je zadužen Nacionalni tim za koordinaciju praćenja primjene Strategije, formiran Rješenjem br. 01-023-709/19-29 od 1. avgusta 2019. godine.

Ustav Crne Gore daje pravnu osnovu za promovisanje, jačanje i unaprijeđenje zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda, uključujući i prava i sloboda lezbejki, gejeva, biseksualaca/ki, transrodnih i interseksualnih osoba (u daljem tekstu: LGBTI), i potvrđuje obavezu Crne Gore da poštuje međunarodne standarde u tom kontekstu.

Pravna osnova za promovisanje, jačanje i unapređenje zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda sadržana u Ustavu Crne Gore je dalje operacionalizovana kroz posebne zakone. To su Krivični zakon Crne Gore, Zakon o zabrani diskriminacije i na kraju Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore kojim je kreiran dodatni mehanizam zaštite od diskriminacije LGBTI osoba, pored postojećih inspekcijских i pravodusnih mehanizama.

Kada govorimo o nacionalnom strateškom okviru, u okviru kojeg je elaborirana Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023, ovdje treba prvenstveno ukazati na Nacionalnu strategiju održivog razvoja do 2030 (u daljem tekstu: NSOR), kao dugoročnu viziju održivog razvoja Crne Gore. Ovim dokumentom su proklamovani prioritetni ciljevi i mjere sveukupnog društveno-ekonomskog razvoja Crne Gore, uz puno integrisanje zahtjeva Ujedinjenih nacija utvrđenih Agendom Ujedinjenih nacija za održivi razvoj do 2030. godine.

NSOR, kao jedan od ključnih clijeva koji doprinose održivom razvoju Crne Gore, definiše da treba: „Obezbijediti inkluzivno i kvalitetno obrazovanje i promovisati mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve“. Ovaj cilj se, između ostalog, ima ostvariti kroz podršku vrijednostima, normama i obrascima ponašanja značajnim za održivost društva, a koja se ima postići i kroz realizaciju sledećih mjera:

- ✓ *Eliminisati diskriminaciju LGBT osoba;*
- ✓ *Podsticati kulturnu raznolikost kroz osnaživanje kulturne djelatnosti marginalnih i marinalizovanih grupa (mladi, stari, žene, LGBT osobe, osobe sa invaliditetom) i obezbijediti toleranciju prema tom segmentu kulture;*

Sa aspekta Pravaca razvoja Crne Gore 2018-2021. godine, a u kontekstu ostvarivanja ljudskih prava LGBTI osoba, treba imati u vidu da je ovim dokumentom u okviru prioriteta 4.3 Inkluzivni rast ukazano na potrebu povećanja zaposlenosti, uz uključivanje ljudi svih starosnih dobi u upravljanju promjenama, kroz ulaganje u vještine i obuke, modernizaciju tržišta rada i sistema socijalne zaštite, uz uvažavanje standarda EU.

Crna Gora, kao nezavisna i međunarodno priznata država, članica Ujedinjenih nacija (u daljem tekstu: UN), NATO-a i zemlja kandidatkinja za ulazak u Evropsku uniju (u daljem tekstu: EU), shodno svojim međunarodno preuzetim obavezama koje proizilaze iz članstva u međunarodnim organizacijama, ratifikacije međunarodnih sporazuma, a posebno ratifikacije Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju EU, obavezna je da, na bazi ustavnih odredbi osigura poštovanje ljudskih prava i sloboda svih njenih građana i građanki na nediskriminatornoj osnovi i nezavisno od njihovih ličnih svojstava, uključujući seksualnu orijentaciju, rodni identitet i/ili interseksualne karakteristike.

Sa aspekta politika EU u predmetnoj oblasti, ovdje treba ukazati i na Strategijski plan 2016-2020 (DG Justice and consumers)¹. Ovim dokumentom su navedeni specifični ciljevi koje treba ostvariti na

¹ Strategic plan 2016-2020 (DG Justice and consumers), Ref. Ares(2016)1295393
https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/strategic-plan-2016-2020-dg-just_march2016_en.pdf

prostoru EU, a koji jasno ukazuju na težište EU politika u oblasti zaštite i unapređenja ljudskih prava LGBTI osoba:

- ✓ *Manje diskriminacije po osnovu pola, rase i etničke pripadnosti, religijskih uvjerenja, invaliditeta, starosti i seksualne orijentacije;*
- ✓ *Manje rasizma, ksenofobije, homofobije, anti-semitizma, mržnje prema muslimanima i drugih formi netolerancije;*
- ✓ *Više diverziteta na radnom mjestu;*

Slijedeći navedeno, treba dodati i to da je Evropska komisija (u daljem tekstu: EK) 6. februara 2018. godine usvojila strategiju za „Vjerodostojnu perspektivu proširenja i pojačanu saradnju EU sa zapadnim Balkanom“, kojom se potvrđuje evropska budućnost regiona zapadnog Balkana, uključujući Crnu Goru, kao geostrateško ulaganje u stabilnu, jaku i ujedinjenu Evropu koja se temelji na zajedničkim vrijednostima.

Posmatrano sa aspekta konkretnih obaveza Crne Gore u kontekstu pridruživanja EU, treba podsjetiti da je Vlada Crne Gore usvojila Akcioni plan za Poglavlje 23 „Pravosuđe i temeljna prava“², kroz koji su definisane konkretne mjere koje se tiču zaštite i unapređenja ljudskih prava LGBTI osoba, i to:

- ✓ *3.6.3.2 Jačati kapacitete i promovisati antidiskriminatorско ponašanje kroz kontinuirano sprovođenje seminara/radionica i treninga prema utvrđenom Planu implementacije;*
- ✓ *3.6.3.7 Organizovati školske kampanje o nenasilju i nediskriminaciji na svim nivoima, uključujući društvene mreže – kampanja Savjeta Evrope „Borba protiv govora mržnje na internetu“;*
- ✓ *3.6.3.9 Promovisati principe i implementirati mjere Strategije među kadrom u sistemu obrazovanja i vaspitanja;*
- ✓ *3.6.3.10 Poboljšati smještajne kapacitete LGBT skloništa i pratećih servisa;*
- ✓ *3.6.3.12 Obučavati socijalne i stručne radnike u centrima za socijalni rad i ustanovama socijalne i dječje zaštite, u cilju razumijevanja i unapređenja kvaliteta života LGBT osoba u porodici i zajednici;*
- ✓ *3.6.3.13 Potpisati Memorandum o razumijevanju o mjerama u borbi protiv diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta i promociji tolerancije prema LGBT osobama sa lokalnim vlastima;*
- ✓ *3.6.3.14 Obučiti policijske službenike za senzibilan rad sa LGBT zajednicom;*
- ✓ *3.6.3.15 Izvršiti analizu postojećih evidencija podataka o zločinima iz mržnje i diskriminacije. Provjeriti nacionalne strukture i procedure za istrage kršenja prava LGBT osoba;*
- ✓ *3.6.3.17 Vršiti obuke zdravstvenih radnika i medicinskog osoblja i unapređivati servis za rad sa LGBT zajednicom u cilju razumijevanja i unapređenja kvaliteta života LGBT osoba;*
- ✓ *3.6.3.18 Institucionalizovati odnose zdravstvenih vlasti sa LGBT zajednicom kroz potpisivanje sporazuma o saradnji i razvijanje zajedničkih inicijativa;*
- ✓ *3.6.3.19 Kreirati bazu LGBT eksperata i aktivista u cilju mobilizacije za konsultacije povezane sa procesom donošenja odluka;*

Prilikom izrade nove LGBTI Strategije razmotrene su i preporuke Evropske komisije za borbu protiv rasizma i netolerancije (u daljem tekstu: ECRI) izdate u okviru njenog Izvještaja o Crnoj Gori iz septembra 2017. godine, kao i Preporuka Komiteta ministara državama članicama o mjerama za borbu protiv diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta CM/Rec(2010)5³, koje su detaljnije elaborirane u okviru poglavlja „Presjek stanja i ključni problemi koje treba adresirati u narednom periodu“, i koje su inkorporirane u mjere strategije.

² <https://www.eu.me/mn/23>

³ <http://media.cgo-cce.org/2013/06/22-Preporuka.pdf>

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?

Realizacijom ciljeva predviđenih ovim Akcionim planom će se doprinijeti smanjenju diskriminacije LGBTI osoba i povećanju njihovog društvenog prihvatanja, što će doprinijeti poboljšanju kvaliteta života ove ranjive društvene grupe.

U slučaju održavanja statusa *quo* i nepreduzimanja mjera kojima bi se adresirali identifikovani izazovi u kontekstu promjene društvene percepcije LGBTI osoba i njihovog društvenog prihvatanja u narednom periodu, došlo bi do diskontinuiteta u procesu promjene društvene svijesti, čime bi usvajanje nediskriminatornih obrazaca ponašanja i razvoj kulture tolerancije i prihvatanja LGBTI osoba bio suštinski ugrožen.

Bez promjene društvene svijesti ne može se stvoriti pouzdana osnova za adresiranje izazova sa kojima se LGBTI osobe suočavaju u svakodnevnom životu, niti bi mjere koje preduzimaju institucije na zaštiti i unapređenju ljudskih prava imale održivi karakter.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

- Usvajanje Akcionog plana za 2022.godinu doprinijeće ostvarenju zadatah strateških i operativnih ciljeva Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023 godine. Uticaće na unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori, tj. uticaće na povećanje njihovog društvenog prihvatanja, smanjiće broj slučajeva ugrožavanja bezbjednosti LGBTI osoba, kao i povećati njihovu inkluziju u sve sfere društvenog života.

-Primjena propisa neće stvoriti troškove građanima i privredi.

-Kao pozitivni rezultat realizacije mjera predviđenih Strategijom između ostalog je potvrda ostvarenog napretka u uspostavljanja vladavine prava, poštovanju temeljnih prava i političkih kriterijuma za za punopravno članstvo Crne Gore u EU. Samim tim, postići će se veći stepen poštovanja ljudskih prava i sloboda pripadnika ove ranjive populacije što će voditi daljem napretku u primjeni standarda EU u ovoj oblasti.

- Propisom se ne podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.

- Propisom se ne stvaraju dodatna administrativna opterećenja i biznis barijere.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.

- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- Dbrzložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

- 1) Za realizaciju mjera i aktivnosti definisanih Akcionim planom obezbijedena su finansijska sredstva za 45 aktivnosti iz oblasti nadležnosti institucija odgovornih za njegovo sprovođenje u okviru njihovih redovnih budžetskih sredstava : Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo kulture, Ministarstvo sporta i mladih, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava policije, Uprava za kadrove, Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, Socijalni savjet u ukupnom iznosu od 51. 250,00€ u 2022. godini. Shodno Zakonu o nevladinim organizacijama, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je krajem 2021. godine raspodijelilo 174.897,05€ nevladinim organizacijama kroz finansiranje 9 projekata NVO u oblasti zaštite i promovisanja ljudskih i manjinskih prava - zaštita i unapređenje ljudskih prava LGBTI osoba⁴⁵, koji će se realizovati tokom 2022. godine a odnose se i na pojedine aktivnosti predviđene ovim Akcionim planom. Takođe, dodatno su obezbijedena i sredstva putem projekata nevladinih organizacija za realizaciju nekih od predloženih aktivnosti, kao i donatorska sredstva međunarodnih organizacija. Ukoliko odobrena budžetska sredstva ne budu dovoljna za realizaciju aktivnosti, obezbijediće se dodatna donatorska sredstva kako bi realizacija aktivnosti bila zadovoljavajuća.
- 2) Nije potrebno posebno izdvajanje finansijskih sredstava.
- 3) Implementacijom propisa ne proizilaze domaće i međunarodne finansijske obaveze.
- 4) Za realizaciju mjera obezbijedena su finansijska sredstva za 45 aktivnosti iz oblasti nadležnosti institucija odgovornih za njegovo sprovođenje u okviru njihovih redovnih budžetskih sredstava: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo kulture, Ministarstvo sporta i mladih, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava policije, Uprava za kadrove, Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, Socijalni savjet u ukupnom iznosu od 51. 250,00€ u 2022. godini.
- 5) Usvajanjem propisa nije predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze.
- 6) Implementacijom propisa neće biti ostvaren prihod za budžet Crne Gore.
- 7) Nije korišćena posebna metodologija obračuna finansijskih izdataka, već je izvršena procjena na osnovu prethodnog iskustva. Naime, sredstva koja su utrošena prilikom realizacije AP za 2021. godinu, uzeta su kao parametar za izračunavanje finansijskih izdataka za sprovođenje aktivnosti iz ovog AP.
- 8) Usvajanje ovog dokumenta ne stvara finansijske obaveze za državu Crnu Goru.
- 9) Nijesu postojali problemi.
- 10) Nijesu postojale sugestije Ministarstva finansija na inicijativu za donošenje predloga propisa.
- 11) Nijesu postojale sugestije Ministarstva finansija.

⁴ Sredstva koja su dodijeljena iz Budžeta CG nevladinim organizacijama kroz Javni konkurs za finansiranje projekata i programa NVO-a u oblasti unapređenja kvaliteta života LGBTI osoba (174.897, 05 eura) nijesu planirana Akcionim planom za 2021. godinu, tj. nije preciziran iznos koji se planira raspodijeliti.

⁵Odluka o raspodjeli sredstava za finansiranje projekata NVO-Unapređenje kvaliteta života L (www.gov.me)

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.

- 1) Nije korišćena eksterna ekspertska podrška;
- 2) Konsultovane su zainteresovane strane, tj. nevladine organizacije koje se bave zaštitom i unapređenjem ljudskih prava LGBTI osoba;
- 3) Prihvaćeni su predlozi mjera nevladinih organizacija za Akcioni plan za 2022. godinu.
- 4) Proces izrade Akcionog plana za 2022. godinu sproveden je na participativan i strukturiran način. Obuhvatio je:

- Izradu Izvjestaja o realizaciji Akcionog plana za 2021. godinu- nadležne institucije i civilni sektor dostavili su informacije o sprovedenim aktivnostima i ideje za nove;
- Sastanke Nacionalnog tima za koordinaciju praćenja primjene Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba 2019-2023 ;
- Proces konsultovanja svih zainteresovanih aktera;
- Analizu rezultata procesa konsultacija i određivanje prioriternih aktivnosti;
- Definisane indikatore;
- Prosljeđivanje radne verzije dokumenta nadležnim instiucijama radi dobijanja mišljenja;
- Dopunu i korekcije i
- Usvajanje Nacrta od strane Nacionalnog tima.

Tekst Akcionog plana za 2022.godinu Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba upućen je na mišljenje nadležnim resornim institucijama i predstavnicima/ama nevladinog sektora, kao i Generalnom sekretarijatu Vlade Crne Gore koji je dao pozitivno mišljenje u nacrtu.

7: Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

- 1) Ne postoje prepreke za implementaciju propisa.
- 2) Za sprovođenje propisa nije potrebno preduzimati posebne mjere.
- 3) Glavni indikatori prema kojima će se sprovesti ispunjenje ciljeva su pokazatelji kojima se određuje sprovođenje politika zaštite i unapređenja ljudskih prava LGBTI osoba, odnosno ciljne vrijednosti i realizovane aktivnosti. Ispunjenjem navedenih ciljeva povećaće se nivo podrške građana i građanki LGBTI osobama u borbi za ostvarivanje njihovih prava, smanjiće se stepen diskriminacije LGBTI osoba u oblasti obrazovanja i zapošljavanja, smanjiće se stepen diskriminacije LGBTI osoba u pogledu prava na sopstvenu kulturu, kao i u pogledu pristupa zdravstvenoj zaštiti i javnim uslugama, povećaće se broj uspješno procesuiranih slučajeva diskriminacije i nasilja nad LGBTI osobama pred policijskim organima, državnim tužilaštvom i sudovima, uspostaviće se funkcionalan sistem monitoringa primjene krivičnog i prekršajnog zakonodavstva sa aspekta zaštite LGBTI osoba od diskriminacije i nasilja, povećaće se nivo informisanosti LGBTI osoba o njihovim pravima

garantovanim zakonima i instrumentima njihove zaštite, i ono što smatramo veoma značajnim jeste donošenje zakon kojim se reguliše pravno prepoznavanje roda na bazi samoodređenja.

- 4) Za sprovođenje monitoring i evaluacije primjene propisa zaduženo je Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava.

Datum i mjesto

02.08.22.

